

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА СУСПІЛЬНА МОРАЛЬ

Актуальність теми дослідження. Засоби масової інформації стали невід'ємною частиною культури сучасного суспільства. ЗМІ здійснюють своєрідний фон, на основі якого людина, формує свої певні бачення щодо способу і стилю життя, моделей поведінки. В цьому розумінні засоби масової інформації мають в своєму розпорядженні великі можливості позитивного впливу на свідомість людей, формування у них високих моральних якостей, громадської активності, зразків правомірної поведінки. Між тим, як свідчить практика, ЗМІ, і зокрема телебачення, не виконують в повному обсязі ці завдання. Необхідність поглиблення наукових досліджень проблем використання засобів масової інформації для запобігання великого впливу на людей набуває актуальності також у зв'язку з розширенням технічних можливостей інформаційного забезпечення суспільства та відповідно необхідністю удосконалення нормативно-правової бази щодо суб'єктів інформаційної діяльності. Оскільки неповнолітні в переважній більшості випадків надають перевагу телебаченню, цей вид ЗМІ є головним чином досліджений в роботі. **Метою** є розробка рекомендацій по підвищенню ефективності виховного впливу телебачення на свідомість суспільства та запобігання злочинів в їхньому середовищі. Для досягнення зазначеної мети у процесі дослідження передбачалося вирішити наступні **завдання**: дослідити роль ЗМІ у механізмі формування особистості; встановити характер деструктивного впливу засобів масової інформації на протиправну поведінку людей; встановити масштаби трансляції ЗМІ негативних зразків поведінки, в тому числі, інформаційної продукції з елементами насильства та жорстокості; проаналізувати правові основи функціонування засобів масової інформації в Україні та обґрунтувати пропозиції щодо необхідності внесення конкретних змін до чинного законодавства для запобігання злочинності серед неповнолітніх; розробити рекомендації загально-соціального і спеціально-кримінологічного запобігання злочинів шляхом використання можливостей ЗМІ, і зокрема телебачення. **Об'єктом дослідження** є діяльність ЗМІ щодо впливу на суспільну мораль. **Предметом виступають** є правові норми, щодо діяльності ЗМІ та норми суспільної моралі.

Засоби масової інформації, як важливий соціальний інститут, суттєво впливають на політичні процеси у суспільстві. Конституційно закріплена свобода слова, відсутність цензури дають можливість журналістам всебічно опубліковувати важливі події та явища. Однак, свобода слова у засобах масової інформації не означає всюдозволеність. Занадто вільна поведінка зі словом може мати негативні наслідки, деформувати політичну, соціальну, економічну, культурну орієнтацію суспільства і кожного громадянина.

ЗМІ - це розгалужена мережа установ, яка займається збором, обробкою, поширенням інформації. У цю мережу входять телерадіопрограми, газети, журнали, інформаційні агентства. Сьогодні в українському політичному процесі активно починає використовуватися Інтернет, який дозволяє політикам встановити зворотний зв'язок зі своїми виборцями. Сучасні ЗМІ є установами, створеними для відкритої публічної передачі за допомогою спеціального технічного інструментарію різноманітних відомостей будь-яким особам. Політика як сфера суспільної діяльності найбільше потребує засобів масової інформації для встановлення і підтримки постійних зв'язків між її суб'єктами. Політика є неможлива без опосередкованих форм спілкування і спеціальних засобів зв'язку між різними носіями влади, а також між державою та громадянами. У сучасному суспільстві ЗМІ все більше виступають не лише необхідною передавальною ланкою у складі механізмів політики, але й її творцем. У нашому суспільстві в здійсненні контрольних функцій ЗМІ опираються як на громадську думку, так і на закон. Також ЗМІ забезпечують представникам різних суспільних груп можливість публічно виражати свої думки, знаходити та об'єднувати однодумців, чітко формулювати та представляти в громадській думці свої інтереси. Пізніше українське законодавство поповнилось визначенням терміну «суспільна мораль» як системи етичних норм, правил поведінки, що склалася в суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, громадянський обов'язок, совість, справедливість. Суспільна мораль і все, що з нею пов'язано, регулюється Законом України «Про захист суспільної моралі» та рядом інших законодавчих актів. Для захисту суспільної моралі в 2004 році державою було створено Національну експертну комісію України з питань захисту суспільної моралі, діяльність якої регулюється Положенням про Національну експертну комісію України з питань захисту суспільної моралі. Прагнення авторів змін до Закону «Про захист суспільної моралі» виховувати в українців «високі духовні цінності» викликало неоднозначні реакції. Чимало «медійників» назвали документ

«спробою взяти ЗМІ під тотальний контроль». Мітингувальники «проти змін морального законодавства» вважають, що новий закон про суспільну мораль – загроза для свободи слова. Натомість автори моральних правок кажуть, що дбають про інтереси дітей, щоб ті через Інтернет або телебачення не втрачали високих духовних цінностей. Слід відзначити, що необхідність захисту суспільної моралі не є вигадкою. Тому, що сьогодні в українському суспільстві постає безліч запитань етичного характеру, наприклад: «...чому, з якою метою господарі теле- і радіоефіру буквально загодовують нас кривавими кінофільмами, зомбують рекламою й неймовірною кількістю одноманітних, примітивних ток-шоу і т.д. Загалом питання регулювання суспільної моралі законом на рівні Закону є спірним. Оскільки суспільна мораль – система етичних норм та правил поведінки, то й регулюватися їх слід не законом, а звичаями, традиціями. Право і мораль – це зовсім різні речі. Якщо право регулюється законом, то мораль за своїм визначенням регулюється суспільними звичками. Також, мораль може змінюватися повсякденно, необхідно відслідковувати ті моральні устрої, які існують на сьогоднішній день. Отже, політична влада ЗМІ полягає у можливості створювати явища силою слова, представляти моделі й альтернативи політичного розвитку - тобто задавати комунікативні координати для політичної дії. Роль засобів масової інформації в побудові політичної реальності полягає у виявленні позицій політиків і презентації політичної аргументації в діалогах. Вона може бути спрямована на руйнування демократичних інститутів і процесів, а може бути використана для підтримки демократії. Стосовно ж суспільної моралі важливо пам'ятати, що гідність народу визначається морально-етичними якостями окремих його особистостей. Мораль як така пропонує добровільне визнання вимог совісті, певну внутрішню поведінку особи, засновану на персональному ставленні до всього оточуючого. Суспільна мораль не є чимось «законсервованим» – вона постійно трансформується, складаючи в сучасному громадянському суспільстві фундамент колективної правосвідомості (яка в свою чергу зв'язує мораль і право воедино, сприяючи переходу моралі в моральність).

Висновок. Сучасні засоби масової інформації являють собою моделі реальності. ЗМІ в політичній реальності задають простір вибору між альтернативами, полюсами суспільного розвитку. Політична влада ЗМІ полягає у можливості створювати явища силою слова (й образу), представляти моделі політичного розвитку - тобто задавати комунікативні координати для політичної дії. Роль засобів масової інформації в конструюванні політичної реальності полягає у виявленні позицій політиків і презентації політичної аргументації в структурі діалогу. Влада ЗМІ може бути спрямована на руйнування демократичних інститутів і процесів, а може бути використана для підтримки демократії. Засоби масової інформації - це унікальний канал звернення до найширшої аудиторії, засіб постійного контакту між політиками і суспільством по діалогу та їх прибічників і противників. Це поле політичного діалогу, де можливі різні маневри, зміни позицій, зміни у стратегії і тактиці, використання величезного багатства засобів кодування і передачі інформації. Засоби масової інформації постають не лише як ініціатор діалогу, але і як дійова особа діалогічного конструювання політичної реальності. Дії ЗМІ спрямовані не на перемогу однієї із сторін, а на досягнення загального позитивного результату. У сучасному суспільстві ЗМІ - це простір демократичного дискурсу, який створює фундаментальні умови вербального і практичного конструювання політичної реальності через комунікативну взаємодію.

Література

1. Заславська О. О. *Інституційна складова політичної комунікації: роль ЗМІ* // Віче. - 2007.
2. Костирев А.Г. *Вплив ЗМІ на демократизацію політичного життя України* // Нова політика. – 2006.
3. *Про захист суспільної моралі: Закон України від 20 листопада 2003 р. № 1296-IV* // Відом. Верхов. Ради України. – 2004.
4. Припхан, І. І. *Суспільна мораль як категорія юридичної науки* / І. І. Припхан // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ: сер. юрид. – 2010.
5. Чигур, Р. Ю. *Інформація та знання як основні ресурси інформаційного суспільства* / Р. Ю. Чигур // Грані. Науково-теоретичний і громадсько